

Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi
Norske Reindriftsamers Landsforbund
Nøørjen Båatsoesaemiej Rijkkesaervie
Sami Reindeer Herders' Association of Norway

NBR GÁIBÁDUS BOAZODOALLOŠIEHTADUSSII

NBR KRİEVENASSH BÅATSOELATJKOSE

NRLs KRAV TIL REINDRIFTSAVTALE

2026-2027

Innhold

1. INNLEDNING	3
1.1 Formål	3
1.2 Økonomisk ramme	3
2. REINDRIFTEN SOM EN KULTURBASERT NÆRINGSUTØVELSE	4
2.1 Reindriftens rettsgrunnlag og rettslige stilling.....	4
2.2 Reindriften som kulturgrunnlag og næringsutøvelse	5
2.3 Rammebetingelser for en bærekraftig reindrift	6
3. STATUS OG UTVIKLING I REINDRIFTEN	9
3.1 Utviklingstrekkene i reindriften for 2024	9
3.2 Økonomi og inntektsutvikling.....	15
3.3 Areal	17
3.4 Reindriftens kompetanse og kapasitet.....	18
3.5 Klimatilpasning.....	19
3.6 Rovviltsituasjonen	21
3.7 Beredskap og sikkerhet	22
3.8 Velferdsordninger	23
3.9 Ungdomstilskudd og generasjonsoverganger	24
3.10 Rekruttering.....	25
3.11 Fagbrevordningen	25
4. REINDRIFTENS UTVIKLINGSFOND	26
4.1 Krav til avsetning til Reindriftens Utviklingsfond.....	27
4.2 Frie midler i RUF	28
5. KOSTNADSENKENDE OG DIREKTE TILSKUDD	30
6. VELFERDSORDNINGER.....	31
7. ORGANISASJONSTILSKUDD	32
8. UTREDNINGER	32
9. SAMLET ØKONOMISK KRAV	33
10. ANDRE KRAV OG RAMMEVILKÅR.....	34
10.1 Forhåndstiltredelse, krav til skjønnsbehandling og kostnadsdekning	34
10.2 KU-forskriften og regionale planer	35
10.3 Rapport fra Sannhets- og forsoningskommisjonen	35

1. INNLEDNING

1.1 Formål

Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) er en interesseorganisasjon for reindriften som gjennom sitt arbeid skal sikre næringen en positiv utvikling som bidrar til gode rammevilkår i tråd med tradisjonell reindriftsutøvelse og verdigrunnlag.

NRL legger med dette fram krav om totalramme og fordeling av poster for reindriftsavtalen gjeldende for perioden 2026 - 2027. Kravet danner grunnlag for avtaleforhandlinger med Landbruks- og matdepartementet (LMD).

Hovedavtalen danner grunnlaget for avtaleforhandlingene. Denne ble inngått mellom Staten v/ Landbruksdepartementet og reindriftsnæringen v/ NRL i 1976 og senere revidert den 26.02.93. I Hovedavtalen legges det til grunn at partene skal føre forhandlinger om en løpende reindriftsavtale med tiltak som tar sikte på å utvikle reindriftsnæringen i tråd med omforente mål og retningslinjer for reindriftspolitikken. Den legger også premisser for hvilke tiltak det kan forhandles om, herunder økonomiske virkemidler samt tiltak om faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål som er viktig for utviklingen av næringen.

1.2 Økonomisk ramme

NRLs krav til økonomisk ramme for reindriftsavtalen 2026/ 2027 er 321,85 mill. Kroner.

NRLs forhandlingsutvalg har som mål å få på plass en reindriftsavtale som sikrer gode rammevilkår for reindriften i tråd med tradisjonell reindriftsutøvelse og verdigrunnlag. Avtalen skal bidra til forutsigbarhet, gode sosiale vilkår og inntektsmuligheter for reieierne på linje med resten av samfunnet.

NRLs forhandlingsutvalg vil understreke at de økonomiske virkemidlene gjennom avtalen også skal bidra til å sikre vilkårene for en livsform som er avgjørende for samisk kultur og samfunn.

For avtaleåret 2026-2027 er NRLs hovedprioriteringer som følger:

- Areal
- Kompetanse og kapasitet
- Inntektsløft og utjevning
- Klimaendringer og -tilpasning
- Velferd

2. REINDRIFTEN SOM EN KULTURBASERT NÆRINGSUTØVELSE

Reindriften som en spesifikk samisk næring og urfolksnæring er en vernet form for næring og kulturutøvelse. Reindriften danner det viktigste materielle grunnlaget for samisk språk, kultur og samfunnsliv, og er samtidig en matproduserende primærnæring som bidrar til nasjonal matforsyning.

2.1 Reindriftens rettsgrunnlag og rettslige stilling

Reindriftens rettsgrunnlag hviler på alders tids bruk og sedvane, og er både en spesifikk samisk næring og en vernet form for kulturutøvelse. Reindriften utgjør en sentral del av samisk kultur og næringsliv, og er beskyttet av nasjonale lover og internasjonale menneskerettsforpliktelser. Den rettslige stillingen er derfor nært knyttet til sameenes status som urfolk.

I hht. Grunnloven § 108 slås det fast at staten er forpliktet til «...å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv». Dette er en prinsipperklæring som ikke bare legger moralske og politiske føringer på statlige myndigheter, men innebærer ¹rettslige forpliktelser. Reindriftsavtalen må ses i lys av Grunnloven § 108.

Statens forpliktelser for å sikre reindriften som urfolksnæring, er også fundamentert i internasjonale konvensjoner, herunder *FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter* artikkel 27 jfr. artikkel 1, og *ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater* samt *FNs Erklæring om urfolks rettigheter* av 2007 og sluttdokumentet fra The World Conference on Indigenous Peoples av 22. - 23. september 2014. Nyere rettsavgjørelser, herunder Fosen-dommen legger også klare føringer for statens forpliktelser til å sikre reindriften som en samisk næring og kulturutøvelse.

Den samiske reindriftens rett til selvbestemmelse er et resultat av en utvikling i FNs organer og instrumenter over flere tiår, og hvor det mest autoritative bidraget gis av FNs internasjonale konvensjoner om menneskerettigheter av 1966. I artikkel 1 slås det fast at selvbestemmelsesretten gjelder for «alle folk». Urfolks rett til selvbestemmelse er i dag folkerettslig anerkjent, og er blant annet nedfelt i FNs erklæring om urfolks rettigheter.

For reindriftens del omfatter retten til selvbestemmelse bl.a:

- selvstyre i saker som angår reindriftens indre anliggender
- politisk integrering og medvirkning gjennom reelle konsultasjoner og/eller
- forhandlinger i saker som berører deres interesser

¹ St.meld. nr. 28 (2007-2008) s.29, HR-2018-872-A (Femund-dommen)

- fritt kunne råde over sitt livsgrunnlag og sine naturressurser
- gi samtykke i saker som berører reindriftens beitearealer

2.2 Reindriften som kulturgrunnlag og næringsutøvelse

Reindrift er en av Norges eldste næringer, utviklet gjennom århundrer med utgangspunkt i tradisjonell økologisk kunnskap om naturbruk, biologisk mangfold, flyttemønstre, klima, beiteforhold, dyrevelferd m.m. Kunnskap som er videreført fra generasjon til generasjon. Fleksibilitet, gjennom tilgang til stabile, forutsigbare og sammenhengende beitearealer, danner grunnlaget for reindriftens utvikling og lange tradisjoner.

Beiting fra rein bidrar til å opprettholde kulturlandskap og åpne fjellområder, påvirker vegetasjonsdynamikken og er en viktig del av det økologiske samspillet mellom beitedyr og naturmangfold. Reinens skånsomme utnyttelse av naturlige beiteressurser er viktig for ivaretagelsen av økosystemene.

Den familiebaserte reindriften utgjør grunnfjellet i reindriften, både økonomisk, sosialt og kulturelt. Dette innebærer at arbeidet, kunnskapen og ansvaret for reinen går i arv innen familier og slekter. Overføringen av tradisjonell kunnskap - árbediehtu - er avgjørende for å kunne drive bærekraftig reindrift, og tilegnes i all hovedsak gjennom praktisk læring i familien. Reindriften er basert på familieøkonomi, og hvor familien er den viktigste institusjonen for kulturell og yrkesmessig opplæring.

Tilhørighet til en siida/ sǫjte² synliggjør ofte hvilken slekt man kommer fra, hvor man har beiteområder og hvilke tradisjoner man følger. Reindriftsfamiliene har gjerne dype røtter i bestemte bruksområder, og identiteten er derfor sterkt knyttet til land, slekt og rein. Den stabile kulturelle strukturen i reindriften har overlevd gjennom generasjoner, og har bestått til tross for omfattende modernisering og ytre press. Tvert imot har det ytre presset bidratt til å ytterligere styrke familien som en organisatorisk enhet i reindriften.

For at reindriften skal styrkes som kulturbasert næring, må den gi et reelt og forutsigbart inntektsgrunnlag for utøverne. Økonomisk bærekraft er ikke et tilleggsmål, men en grunnleggende forutsetning for videreføring og utvikling av reindriften. Dersom næringen ikke gir rom for forsvarlig inntekt og økonomisk trygghet, svekkes også grunnlaget for reindriften som kultur- og livsform.

Reindriften inngår i en verdikjede som strekker seg fra primærproduksjon til slakting, foredling, omsetning og marked. En velfungerende verdikjede er avgjørende for at verdiene som skapes i primærleddet faktisk realiseres som inntekt for reindriftsutøverne. Næringens økonomiske bærekraft er derfor avhengig av at også strukturer utenfor selve driften fungerer, og at rammevilkårene legger til rette for verdiskaping i hele kjeden.

² Siida/ sǫjte er en organisasjonsform som står sentralt i reindriften. Begrepet blir brukt om en gruppe reineiere som driver reindrift i fellesskap innenfor et bestemt område.

Selv om reindriften rent bedriftsøkonomisk ikke er basert på høy profitt, har næringen en stor samfunnsøkonomisk betydning. Aktiviteten i reindriften skaper både sysselsetting og verdiskaping innenfor reindriften, og bidrar med betydelig kjøp av varer og tjenester i lokalmiljøet, noe som også framgår av rapporten om *Ringvirkninger av landbruksbasert næring i distriktene (2025)* kap. 4.1.2. I følge rapporten understøtter reindriften 410 mill. kroner i verdiskaping, hvorav 240 mill. er verdiskaping direkte fra reindriften, og 170 mill. er verdiskaping som tilfaller leverandører og underleverandører. I tillegg til dette gir reindriftens aktiviteter ringvirkninger innen reiseliv, håndverk, transport, lokal matproduksjon, samt har en viktig rolle som urfolksnæring og samisk kulturformidler.

2.3 Rammebetingelser for en bærekraftig reindrift

Reindriftens rammebetingelser utfordres i stadig større grad av arealinngrep, tap til rovvilt og klimaendringer. Dette påvirker reindriften både praktisk og sosialt. De praktiske konsekvensene er bl.a tap av rein, lavere produksjon, økte kostnader, vanskeligheter med å opprettholde en god flokkstruktur og merarbeid. De sosiale konsekvensene er økte konflikter både internt og eksternt, samtidig som arealkonflikter forsterker presset mot enkeltmennesket i næringen i form av hets og rasisme. Dette rammer i særlig grad barn- og unge i reindriften.

Samlet sett bidrar det ytre presset til økt risiko i næringen og en svekket forutsigbarhet for utøverne, noe som igjen påvirker hele den familie- og kulturbaserte strukturen som reindriften er bygget på. For å sikre videreføring av reindriften som både kulturgrunnlag og næringsutøvelse, er det avgjørende med rammevilkår som gir stabilitet, økonomisk trygghet og reell mulighet for langsiktig drift.

Reindriften i Norge er regulert gjennom reindriftsloven av 2007, og har som formål å sikre en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift som grunnlag for samisk kultur, næringsliv og samfunnsliv. Gjennom denne formålsbestemmelsen inngår arealvern som en grunnleggende premisse for å ivareta bærekraften, både i nåtid og framtid. NRL har tilsluttet seg disse målene med bakgrunn i at bærekraftmålene virker inn på hverandre og er tett knyttet sammen som følge av samspillet mellom tilgjengelige beitearealer, reinflokken og menneskene i næringen.

For å oppnå målene om en bærekraftig reindrift forutsetter dette blant annet:

- At retten til stabile og forutsigbare beitearealer sikres mot inngrep og forstyrrelser
- At rovvilttap reduseres
- At øvrige tap, som tog- og bilpåkjørslar m.m. reduseres
- At reindriftsutøvernes rett til selvbestemmelse sikres gjennom medvirkning og innflytelse som etterleves i forvaltningen
- At reindriftens tradisjons- og erfaringsbaserte kunnskaper respekteres, vektlegges og etterleves av forvaltningen

- At næringen sikres infrastruktur for slakting, samt gode priser på produkter av rein
- At næringen sikres rettferdige skatte- og avgiftsordninger
- At reindriftsutøverne sikres tilfredsstillende rekrutterings- og generasjonsovergangsordninger
- At reindriftsutøverne sikres tilgang til nødvendige HMS- og velferdsordninger
- At distriktene sikres ressurser til å ivareta sine rettigheter og interesser
- At reindrift som familiebasert næring sikres og synliggjøres
- At reindriften gis ressurser til å håndtere klimautfordringer

NRL er alvorlig bekymret for arealutviklingen i reindriftsområdene, hvor omfanget av inngrep stadig øker i omfang. Denne utviklingen påvirker ikke bare reindriften, men utfordrer også naturen som sådan. Norge har sluttet seg til FNs naturavtale som har som mål å stoppe og reversere tapet av natur og økosystemer innen 2023. I naturmeldingen som regjeringen la fram i 2024 for norsk naturpolitikk frem til 2030 slås det fast at norsk natur sliter på mange områder, men det er imidlertid mangel på handling som tyder på at regjeringen verken tar naturavtalen eller naturkrisen på alvor.

I slutten av november 2025 kom Artsdatabanken med oppdaterte kunnskaper på naturtyper som står i fare for å forsvinne som følge av inngrep, jord- og skogbruksvirksomhet, klimaendringer og forurensning. Her ble det vist til at 44 pst. av totalt 876 naturtyper er nå plassert på Rødlista.

Gjennom prosjektet *Reindeer Herding and Resilience* er det slått fast at fragmentering av reinbeitene medfører varige endringer i den biologiske diversiteten. Dette får store konsekvenser for beitevekstene, og kommer med en kraftig advarsel om at tamreindriften være eller ikke være, avgjøres nå. Derfor må urfolkskunnskapen tas inn på alle forvaltningsnivåer før det er for sent.

Til tross for at det finnes flere verktøy som skal sikre nasjonale mål om å ivareta det materielle grunnlaget for samisk reindrift, er reindriften sine erfaringer at disse i liten grad blir fulgt opp av beslutningsorganene. NRL mener Regjeringens håndtering av Fosen-saken kan gi et inntrykk om at det verken er viktig å etterleve Høyesterettsdommer eller lovverk. Det er paradoksalt at de største og mest inngripende arealsakene begrunnes med hensynet til det grønne skiftet og klima. Gjennom denne retorikken forsøker myndighetene å grønnvaske energi- og gruveindustrien, samtidig som det sås tvil om konsekvensene dette har for reindriften.

Forskning som støtter opp om reindriften sine egen oppfatning av konsekvenser og reindriften sine erfaringsbaserte- og tradisjonelle kunnskaper blir i mange sammenhenger møtt med en bevisst unngåelse, benektelse og/eller at det produseres usikkerhet rundt holdbarheten av disse kunnskapene. Denne form for underminering av konsekvenser

drøftes i forskningsstudier av Eva Maria Bircher Fjellheim³, der hun viser til at dette er en form for *strategisk uvitenhet* som både blir brukt av vindkraftselskapet som grunnlag under Fosen-saken og av Olje- og energidepartementet i etterkant av Fosen-dommen. Departementet demonstrerer sin motvilje mot å akseptere de kunnskaper som Høyesterett la til grunn i Fosen-dommen, ved å søke ny kunnskap som kan rettferdiggjøre en sameksistens mellom reindrift og vindkraft. Med denne framgangsmåten presser myndighetene gjennom vindkraftprosjekter innenfor reindriften rettighetsområder. NRL mener denne form for manipulering av kunnskaper er uakseptabel, og bidrar til å øke konfliktnivået og graden av hets- og rasisme mot reindriften. Dette illustrerer også hvorfor arealsaker er så krevende å jobbe med fra reindriften side.

NRL mener at hets- og rasisme er et betydelig samfunnsproblem som også statlige myndigheter må bidra til å redusere. Dette kan gjøres gjennom utforming av regelverk ved at det skapes forutsigbare rammer som gir mindre kime til konflikt, bl.a i arealsaker. Dette handler også om politisk vilje til å beskytte næringens rammebetingelser og en offentlig anerkjennelse av næringens samfunnsrolle i form av matproduksjon, beredskap, kultur og bosetting.

I Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport er det dokumentert hvordan forsoningspolitikken bidro til en strukturell urett gjennom et maktsystem hvor samiske språk, kultur og identitet ble undertrykt. Konsekvensene av denne politikken lever videre i samfunnet som en vedvarende diskriminering og marginalisering. NRL får stadig tilbakemeldinger om at reindriftsutøvere føler seg utsatt for strukturell diskriminering, spesielt i forhold til manglende reell innflytelse på beslutninger som påvirker reindriften livsgrunnlag. Institusjonelle mekanismer gjør det vanskeligere for reindriftsutøvere å ivareta og utøve sine rettigheter, samtidig som dette utfordrer utøvernes rettssikkerhet. I slutten av 2025 ble en reineier dømt i Frostating Lagmannsrett for påståtte trusler mot en ansatt i Statens naturoppsyn (SNO) under en kontroll i et reinbeiteområde. Konflikter hvor myndigheter som dette tar seg inn i reinflokken uten å forholde seg til reineieren, og som igjen fører til rettslige søksmål, er eksempler på hvordan strukturell urettferdighet kan manifestere seg. Dette utfordrer både reineiernes rettssikkerhet, demokratiske rettigheter samtidig som minoritetsperspektiver blir satt på spissen i møtet med myndigheter og rettsvesen.

Til tross for at reindriften står ovenfor mange og store utfordringer, er det flere unge som ønsker seg inn i reindriften. Dette er positivt, samtidig som dette valget ikke alene avgjøres ved ønsker. Det handler like mye om vurderinger knyttet til framtidsmuligheter, forutsigbarhet og hvilken økonomisk stabilitet reindriften vil gi som levebrød. Faktorer som arealinngrep og tap til rovvilt gjør at mange unge blir stilt ovenfor et valg som ikke er

³ Resisting unfinished colonial business in Southern Saami reindeer herding landscapes. Struggles over knowledges, worldviews, and values

basert på frivillighet, men som blir tvunget fram av statlige regelverk og manglende politisk vilje til å gjøre noe med situasjonen.

3. STATUS OG UTVIKLING I REINDRIFTEN

NRLs forhandlingsutvalg vil legge fram utvalgte utviklingstrekk og rammevilkår som er særlig relevante for årets reindrifftsforhandlinger. Formålet er å synliggjøre sentrale utfordringer og behov som bør ligge til grunn for prioriteringer og virkemiddelutforming i avtalen.

3.1 Utviklingstrekkene i reindriften for 2024

Totalregnskapet og ressursregnskapet for 2024 viser utviklingen for reindriften der produktiviteten går ned og kostnadene øker, samtidig som de totale inntektene øker. Det er imidlertid store variasjoner mellom områdene, der flere områder har reduksjon i de økonomiske resultatene.

Inntekter

Totalregnskapet for reindriftnæringen 2024 viser en økning i inntektene i reindriften med 98 mill. kroner, sammenlignet med 2023. Beredskapsmidler og erstatninger i forbindelse med beitekrisen i 2024 utgjør hovedandelen av økningen. Også tidligere år har beredskapsmidlene ved beitekrise bidratt til høyere samlede inntekter i Totalregnskapet.

Til tross for at de samlede inntektene økte, viser Totalregnskapet at de produksjonsbaserte inntektene ble redusert med om lag 9 mill. kroner i 2024.

Tabellene nedenfor viser slakteuttak, kjøttinntekt og direkte tilskudd de siste fem årene. Hoveddelen av de produksjonsbaserte inntektene øker ikke i samme takt som kostnadene. Årsresultatet for siidaandelene blir noe bedre da det i perioden har vært en jevn økning av de direkte tilskuddene over reindriftsavtalen.

Tabell 3.1 Slakteuttak og kjøttinntekt for driftsårene 2020-24(1000 kroner).

Slakteuttak	2020	2021	2022	2023	2024
Slakteri	46 095	66 827	58 839	68 637	57 123
Privat	6 547	5 721	5 347	7 452	5 427
Totalt antall dyr	52 642	72 548	64 186	76 089	62 550
Gj. sn. vekt ¹	23,81	22,82	24,60	23,30	23,57
Prod. i tonn	1 253	1 656	1 579	1 773	1 474
Pris (kr/kg)	79,97	91,72	105,80	104,28	98,42
Sum kjøttinntekt	100 231	151 866	167 089	184 835	145 103

Landbruksdirektoratet 2025

Tabell 3.2 Utbetalinger av direkte tilskudd i perioden 2020-24 (1000 kroner).

Reinbeiteområde	2020	2021	2022	2023	2024
Polmak/Varanger	13 010	13 162	16 051	14 283	17 733
Karasjok øst	5 392	4 086	3 957	8 463	9 480
Karasjok vest	8 518	9 953	9 435	7 846	11 525
Øst-Finnmark	26 919	27 202	29 442	30 593	38 737
Kautokeino øst	9 154	7 659	9 652	9 855	11 885
Kautokeino midt	10 535	12 262	12 375	14 003	15 584
Kautokeino vest	9 087	9 298	8 373	9 130	8 761
Vest-Finnmark	28 776	29 220	30 400	32 987	36 230
Troms	4 683	5 440	5 696	6 966	7 542
Nordland	4 591	4 872	5 362	5 979	7 022
Nord-Trøndelag	4 741	6 841	6 061	7 012	9 013
Sør-Tr./Hedmark	9 387	9 349	10 381	11 486	13 992
Reinlag	4 628	5 712	4 065	7 696	6 210
Landet	83 724	88 636	91 407	102 717	118 746

Landbruksdirektoratet 2025

Kostnader

Kostnadene i reindriften har hatt en kraftig økning på 48 mill. kroner sammenlignet med 2023. Størst økning er det i Kautokeino, Karasjok og Nord-Trøndelag, med opptil 56 pst. økning i Kautokeino Vest. Avskrivninger, utstyr og varekjøp utgjør den største andelen av siidaandelens kostnader.

Tabell 3.3 Siidaandelens kostnader i reinbeiteområdene 2021-2024 (1000 kr)

Reinbeiteområde	2021	2022	2023	2024
Polmak/ Varanger	13 048	25 263	28 590	29 191
Karasjok øst	15 319	16 260	17 746	18 247
Karasjok vest	20 995	26 060	26 864	31 757
Øst-Finnmark	49 362	67 584	73 201	79 194
Kautokeino øst	21 719	24 850	23 772	29 838
Kautokeino midt	30 985	36 327	38 089	52 827
Kautokeino vest	18 746	17 291	17 866	27 867
Vest-Finnmark	71 450	78 467	79 728	110 532
Troms	14 696	16 724	18 527	21 307
Nordland	15 467	26 514	29 571	30 789
Nord-Trøndelag	14 081	13 722	14 913	19 061
Sør-Tr. / Hedmark	11 200	14 157	15 590	18 637
Totalt samisk reindrift	176 255	217 167	231 530	279 521

Landbruksdirektoratet 2025

Oversikt over reinbeiteområdene

Ifølge oversiktene fra Totalregnskapet for de enkelte reinbeiteområdene er det store resultatforskjeller mellom reinbeiteområdene. Årsresultat per årsverk varierer fra 94 921 kroner i Troms til 845 408 kroner i Nord-Trøndelag.

Øst-Finnmark:

- Årsresultatet reduseres med 5,7 mill. kroner til 35,6 mill. kroner, sammenlignet med 2022, og er nær halvert siden 2021 (62,6 mill. kroner).
- Produksjonsinntektene reduseres med 17,6 mill. kroner.
- Inntektene fra salg til slakteri reduseres med 15,5 mill.
- Tilskuddene øker med nær 20 mill. kroner, inkludert 10,7 mill. i beredskapsmidler.
- Erstatninger øker med om lag 4,7 mill. kroner.
- Totalt øker inntektene med 6,3 mill. kroner.
- Totalt øker kostnadene med 12 mill. kroner.

Gjennomsnittlig årsresultat for Øst-Finnmark pr. årsverk er 122 623 kroner og for siidaandeler 189 844 kroner. Det er stor variasjon mellom sonene. Gjennomsnittlig årsresultat pr. siidaandel i Polmak/Varanger er 433 634 kroner, Karasjok Øst 81 230 kroner og i Karasjok Vest 115 099 kroner. Antall siidaandeler er uendret på 166. Antallet årsverk har økt med to og det er 257 årsverk totalt.

Vest-Finnmark:

- Årsresultatet øker med 18,5 mill. kroner til 58,4 mill. kroner, sammenlignet med 2023.
- Produksjonsinntektene øker med 1,9 mill. kroner
- Inntektene fra salg til slakteri reduseres med 12,6 mill. kroner
- Andre produksjonsinntekter øker med 11,8 mill. kroner.
- Tilskudd øker med 15 mill. kroner, hvorav direkte tilskudd øker med 3,2 mill. kroner og beredskapsmidler øker med 11, 9 mill. kroner.
- Erstatninger øker med 46 mill. kroner hvorav engangstilskudd fra Forsvaret i forbindelse med øvelse utgjør 44,3 mill. kroner.
- Totalt øker inntektene med 62, 5 mill. kroner.
- Totalt øker kostnadene med 44 mill. kroner

Gjennomsnittlig årsresultat pr. årsverk er 123 559 kroner og for siidaandeler 257 559 kroner. Det er stor variasjon mellom årsresultat mellom sonene. Årsresultatet pr. siidaandel i Kautokeino Øst er 52 034 kroner, Kautokeino midt 245 740 kroner og i Kautokeino Vest 495 069 kroner. Antall siidaandeler er uendret på 213. Antallet årsverk har økt med 2 og det er 444 årsverk totalt.

Troms:

- Årsresultatet reduseres med 2 mill. kroner sammenlignet med 2023 og er på det laveste nivået i 5 års-perioden 2020-2024.
- Produksjonsbaserte inntekter øker med 0,4 mill. kroner.
- Inntektene fra salg til slakteri reduseres med 2 mill. kroner.
- Tilskudd øker med 3,6 mill. kroner, hvorav den største andelen er økning i beredskapsmidler.
- Erstatninger reduseres med 1,1 mill. kroner.
- Totalt øker inntektene med 2,9 mill. kroner
- Totalt øker kostnadene med 4,9 mill. kroner.

Gjennomsnittlig årsresultat pr. årsverk er 94 921 kroner og for siidaandeler 142 382 kroner. Antall siidaandeler er uendret på 50. Antallet årsverk har økt med 1 og det er 75 årsverk totalt.

Nordland:

- Årsresultatet øker med 1,5 mill. kroner sammenlignet med 2023.
- Produksjonsbaserte inntekter reduseres med 2,3 mill. kroner, mens livdyrverdien øker.
- Inntektene fra salg til slakteri reduseres med 2,8 mill. kroner.
- Tilskudd øker med 2,6 mill. kroner, økning i direkte tilskudd og tilskudd vindkraft utgjør hovedandelen. Erstatninger reduseres med 1,1 mill. kroner.
- Totalt øker inntektene med 2,2 mill. kroner
- Totalt øker kostnadene med 0,6 mill. kroner, sammenlignet med 2023.

Gjennomsnittlig årsresultat pr. årsverk er 145 666 kroner og for siidaandeler 220 276 kroner. Antall siidaandeler og årsverk er uendret på henholdsvis 41 og 62.

Nord-Trøndelag:

- Årsresultatet øker med 21,4 mill. kroner og er en fordobling sammenlignet med årene 2020-2022
- Produksjonsbaserte inntekter øker med 9,8 mill. kroner
- Inntektene fra salg til slakteri reduseres med 2,4 mill. kroner
- Andre produksjonsbaserte inntekter øker med 8,8 mill. kroner
- Tilskudd øker med 5,2 mill. kroner, hvorav den største andelen er økning i direkte tilskudd og fra vindkraft.
- Erstatninger øker med 7,0 mill. kroner
- Totalt øker inntektene med 22 mill. kroner
- Totalt øker kostnadene 0,8 mill. kroner, sammenlignet med 2023.

Gjennomsnittlig årsresultat pr. årsverk er 845 408 kroner og for siidaandeler 1 148 888 kroner. Antall siidaandeler og årsverk er uendret på henholdsvis 39 og 53.

Sør-Trøndelag:

- Årsresultatet uendret i forhold til 2023
- Produksjonsbaserte inntekter reduseres med 0,8 mill. Kroner
- Inntektene fra salg til slakteri reduseres med 0,4 mill. Kroner
- Tilskudd øker med 2,7 mill. kroner, hovedsakelig gjennom høyere direkte tilskudd
- Erstatninger øker med 2,0 mill. Kroner
- Totalt øker inntektene med 3,9 mill. Kroner
- Totalt øker kostnadene med 4,0 mill. kroner

Gjennomsnittlig årsresultat pr. årsverk er 632 603 kroner og for siidaandeler 941 094 kroner. Antall siidaandeler og årsverk er uendret på henholdsvis 30 og 45.

Reinlagene:

- Årsresultatet reduseres med 0,9 mill. kroner sammenlignet med 2023
- Produksjonsbaserte inntekter er uendret.
- Inntektene fra salg til slakteri reduseres med 4,0 mill. kroner, samtidig som økning i livdyrverdien er 4,9 mill. kroner.
- Tilskudd reduseres med 1,8 mill. kroner
- Erstatninger reduseres med 0,9 mill. kroner
- Totalt reduseres ene med 2,0 mill
- Totalt reduseres kostnadene med 0,9 mill. kroner

Gjennomsnittlig årsresultat pr. årsverk er 825 836 kroner. Antall årsverk er uendret på 22.

Budsjett

I totalregnskapet blir det for 2025 på landsbasis budsjettert med et redusert resultat med 23 pst.

Reintall og produksjon

Reintallet øker med 2 133 rein sammenlignet med driftsåret 2023/2024. Den største økningen er i Øst-Finnmark og en svak økning i Vest-Finnmark. De øvrige områdene har små eller ingen endringer i det totale reintallet.

Tall fra Animalia viser at hittil i driftsåret 2025/26 er slaktet 55 600 rein. Andelen slaktet kalv er 81,5 pst. hvorav omtrent 25-30 pst. er hunnkalv. Andelen voksne simler er 11,6 pst. av det totale slakteuttaket.

Videre viser Ressursregnskapet for 2024/25 at det ble slaktet 6 443 færre rein sammenlignet med forrige driftsår. Tabell 3.4 og 3.5 viser at dette er lavere enn det gjennomsnittlige slakteuttaket de siste 10 år.

Tabell 3.4 Totalt antall slaktedyr for de siste 10 driftsårene

REINBEITEOMRÅDE	TOTALT ANTALL SLAKTEDYR									
	15/16	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24	24/25 ¹
ØST-FINNMARK	26 530	31 391	16 278	29 118	26 468	18 601	26 642	21 292	23 998	20 218
Polmak/Varanger	13 119	14 941	6 328	13 242	11 977	9 951	13 432	10 529	11 250	10 283
Karasjok østre sone	5 021	7 968	2 662	5 311	6 246	3 378	5 496	4 412	4 444	3 849
Karasjok vestre sone	8 390	8 482	7 288	10 565	8 245	5 272	7 714	6 351	8 304	6 086
VEST-FINNMARK	30 584	26 984	22 865	23 924	26 497	16 374	20 012	19 359	23 204	20 908
Kautokeino østre sone	7 630	8 524	5 418	7 018	8 321	4 529	6 515	6 969	7 610	7 625
Kautokeino midtre sone	11 769	10 399	9 578	9 518	9 890	6 703	7 719	7 743	10 136	8 426
Kautokeino vestre sone	11 185	8 061	7 869	7 388	8 286	4 942	5 778	4 647	5 458	4 857
TROMS	1 898	2 071	1 615	1 991	2 192	1 671	2 067	2 378	2 318	2 126
NORDLAND	2 415	2 420	2 117	2 439	2 167	1 698	1 864	1 917	1 895	1 612
NORD-TRØNDELAG	5 383	4 802	5 250	5 227	4 212	4 305	4 287	4 639	4 067	4 416
SØR-TRØND./HEDM.	7 277	6 348	7 646	8 291	6 979	6 536	8 201	7 777	8 037	7 550
REINLAGENE	7 313	4 210	7 403	6 464	7 546	7 147	7 460	7 425	7 131	7 377
HELE REINDRIFTEN	81 400	78 226	63 174	77 454	76 061	56 132	70 533	64 787	70 650	64 207

Landbruksdirektoratet 2025

Tabell 3.5 Totalt antall slaktekvantum for de siste 10 driftsårene

REINBEITEOMRÅDE	TOTALT SLAKTEKVANTUM (tonn)									
	15/16	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24	24/25 ^{1,2}
ØST-FINNMARK	580	687	360	598	548	412	565	487	503	446
Polmak/Varanger	295	334	152	283	266	332	294	245	245	233
Karasjok østre sone	110	179	60	109	127	75	113	100	96	86
Karasjok vestre sone	175	174	148	203	152	117	158	142	161	128
VEST-FINNMARK	562	548	430	441	490	324	397	444	497	463
Kautokeino østre sone	150	175	111	133	169	97	142	162	163	173
Kautokeino midtre sone	212	209	177	173	177	134	156	176	211	180
Kautokeino vestre sone	200	164	142	135	143	93	99	106	123	110
TROMS	45	60	43	50	57	44	59	69	64	63
NORDLAND	70	75	64	68	64	51	59	65	58	50
NORD-TRØNDELAG	144	125	135	126	97	110	104	111	99	107
SØR-TRØND./HEDM.	192	170	182	199	157	155	199	194	197	187
REINLAGENE	214	115	222	188	221	210	218	224	209	220
HELE REINDRIFTEN	1 808	1 776	1 435	1 683	1 640	1 306	1 601	1 595	1 626	1 536

Landbruksdirektoratet 2025

Det er store forskjeller i produktivitet mellom reinbeiteområdene. Tabell 3.6 viser at gjennomsnittlig totalproduksjon pr. livrein på landsbasis er 7,3 kg. Det varierer fra 13,4 kg pr. rein i Sør-Trøndelag til 4,0 kg pr. rein i Karasjok Øst.

Tabell 3.6 Produktivitet de siste fem årene fordelt på reinbeiteområder

REINBEITEOMRÅDE	SLAKTEPRODUKSJON PR. LIVREIN (kg pr. dyr)					TOTALPRODUKSJON PR. LIVREIN ¹ (kg pr. dyr)				
	20/21	21/22	22/23	23/24	24/25 ¹	20/21	21/22	22/23	23/24	24/25 ^{1,2}
ØST-FINNMARK	5,8	7,8	6,7	7,0	6,2	6,2	7,8	6,4	7,6	6,5
Polmak/Varanger	8,8	11,6	10,0	10,1	9,5	8,8	11,0	9,5	10,6	8,7
Karasjok østre sone	3,3	4,7	4,2	4,4	3,8	5,0	4,4	2,3	4,6	4,0
Karasjok vestre sone	5,0	6,9	5,9	6,4	4,9	4,5	7,6	7,4	7,3	6,5
VEST-FINNMARK	4,1	5,1	5,7	6,4	6,0	3,9	5,2	5,4	6,2	6,1
Kautokeino østre sone	4,2	6,4	7,2	7,1	7,9	3,6	6,6	7,2	6,0	7,4
Kautokeino midtre sone	4,2	4,8	5,4	6,8	5,8	4,5	4,8	4,8	6,5	5,8
Kautokeino vestre sone	3,9	4,3	4,5	5,2	4,5	3,3	4,3	4,5	6,0	5,4
TROMS	3,6	4,8	5,4	5,1	4,9	3,3	6,0	5,2	5,8	5,5
NORDLAND	3,6	4,2	4,6	4,2	3,6	3,7	4,3	4,3	3,7	3,7
NORD-TRØNDELAG	7,8	7,4	8,0	7,0	7,6	7,6	7,1	8,3	6,7	7,5
SØR-TRØND./HEDM.	11,2	14,3	13,9	14,0	13,3	11,4	14,4	14,3	13,9	13,4
REINLAGENE	17,7	20,5	19,0	18,2	20,8	19,4	18,3	21,5	20,0	20,6
HELE REINDRIFTEN	6,0	7,4	7,3	7,6	7,1	6,1	7,4	7,1	7,7	7,3

Landbruksdirektoratet 2025

NRLs forhandlingsutvalg vil påpeke at tap til fredet rovvilt påvirker produksjonen. Ved å bruke en beregningsmodell for å omregne erstattede rein tatt av fredet rovvilt til produksjon får man et tillegg i totalproduksjonen pr. rein.

Beregningsmodellen er blitt benyttet av reindrifststyret og har påvirkning på beregning om norm oppnåelse for produksjon i reintallsfastsettelse for å vurdere om distriktenes reindrift oppfyller kriterier som er fastsatt i "Veileder for fastsetting av økologisk bærekraftig reintall". Ifølge denne skal distriktene oppnå følgende normer for å være bærekraftig:

- Gjennomsnittlige slaktevekt for kalv 17 – 19 kg eller mer
- Varit 25 – 27 kg eller mer
- Simler over 2 år mellom 27 – 29 kg eller mer
- Gjennomsnittlig kjøttavkastning på 8-9 kg eller mer pr. rein i vårflokk.

Ved å benytte beregningsmodellen viser en utregning at dette ville utgjøre et tillegg på totalproduksjonen på 1,46 kg i Øst-Finnmark, 1,5 kg i Vest-Finnmark, 3,7 kg i Troms, 6,4 kg i Nordland, 5,5 kg i Nord-Trøndelag, 2,2 kg i Sør-Trøndelag og 1,4 kg i reinlagene.

3.2 Økonomi og inntektsutvikling

Både totalregnskapet og ressursregnskapet for reindriften i 2024 viser at økonomien i reindriften er presset i de fleste områder. Kostnadene har økt betydelig de siste årene, samtidig som de produksjonsbaserte inntektene har stagnert. Økning av statlige tilskudd og erstatninger bidrar til noe bedre resultater for næringa.

Det er svært store variasjoner i resultatene innad i reindriften. Tilskuddene øker mest der inntektene allerede er høyest, noe som forsterker forskjellene mellom områdene med høyest og lavest resultat.

NRL har over tid vært opptatt av inntektsutjevningstiltak, særlig sett opp mot inntektsnivået i andre næringer og i samfunnet ellers. Det er viktig å øke de direkte tilskuddene for å sikre at gapet ikke vokser ytterligere.

NRLs forhandlingsutvalg vil påpeke at det fremover vil være viktig å vurdere tiltak for å forbedre resultatene og jevne ut økonomiske forskjellene mellom reindriftsutøvere.

NRLs forhandlingsutvalg mener avtalepartene under årets forhandlinger må ha fokus på kostnadsreducerende og inntektshevende tiltak.

NRLs forhandlingsutvalg mener følgende tiltak kan bidra til å redusere kostnader:

Veibruksavgiften:

Forhandlingspartene ble i forrige avtale enige om kompensasjon for veibruksavgift. Reindriftsnæringen er noe kritiske til ordningen siden den er knyttet til omsetning og dermed er med på å øke inntektsforskjeller. Ved å øke laveste sats kan ordningen også bidra til inntektsutjevning.

Klimarettede tiltak i Reindriftens Utviklingsfond:

Klimaendringer skaper store praktiske og økonomiske belastninger i reindriften, blant annet ved økt behov for fôring, som igjen fører til at drift og utstyr må omstilles. I den forbindelse mener NRLs forhandlingsutvalg at man åpne for at Reindriftens Utviklingsfond i større grad kan støtte investeringer som trengs for klimatilpasning.

NRLs forhandlingsutvalg mener følgende tiltak kan bidra til å heve inntekter:

Slakteristruktur:

Slakteristrukturen i reindriften er sterkt konsentrert, med tre reinslakterier i Norge som står for om lag 97 prosent av all slakting. Dette påvirker både pris og kapasitet i de ulike regionene, og det er samtidig dokumentert betydelige prisforskjeller mellom områdene.

I Finnmark er det nå kun ett slakteri. Dette kan i perioder gi begrenset slaktekapasitet, særlig i år med høyt slakteuttak eller i perioder hvor hensyn til drift, dyrevelferd og værforhold fører til korte slaktevinduer. Begrenset kapasitet kan medføre at slakt ikke kan leveres på det tidspunktet som er mest hensiktsmessig for den enkelte siidaandel, som igjen kan føre til lavere vekt og pris og kostnader for siidaandelene.

For de distriktene med lengst avstand til slakteri er det utfordring at frakttilskuddet av rein til slakteri beregnes ut fra antallet rein og ikke avstand. NRLs forhandlingsutvalg foreslår at regelverket tilpasses slik at satsene økes, eller at det ytes et avstandstillegg og at rammen for ordningen økes.

Markedsutvalget for reinkjøtt har pekt på at markedssituasjonen samlet sett fremstår noe lysere enn de foregående årene, og at etterspørselen etter reinkjøtt er økende. Samtidig er det fortsatt betydelige lagre av reinkjøtt og skav i markedet.

NRL er kjent med at slaktekapasiteten i Finnmark er høyere enn det som reelt slaktes. NRL ønsker i forhandlingene å drøfte tiltak som kan legge til rette for etablering av flere aktører og/eller bedre utnyttelse av slaktekapasiteten. Videre vil NRL videreføre satsingen i utviklingsprogrammet på produktutvikling og en tilretteleggelse for økt konkurranse knyttet til slakting og videreforedling av reinkjøtt.

Privat omsetning av rein:

En siidaandel kan i hht. *Forskrift om særlige hygieneregler for næringsmidler av animalsk opprinnelse (animaliehygieneforskriften)* slakte inntil ti tamrein per reindriftsår fra egen

flokk og omsette ferskt, ikke kontrollert kjøtt av disse dyrene direkte til forbrukere eller til detaljister i nærområdet eller reinbeitedistriktet.

NRLs forhandlingsutvalg foreslår at begrensningen på ti rein til privat omsetning heves. Dette for å bedre ivareta hensynet til tradisjonell slakting, samtidig som det bidrar til å heve inntektene i en tid hvor slakterisituasjonen er utfordrende.

Simleslakteutskudd:

Selv om ordningen er tatt ut av Reindrifftsavtalen, ønsker NRL å fortsatt ha fokus på tiltak som stimulerer til økt uttak av simler. Så langt i 2025/26 utgjør andelen voksne simler i overkant av 11 pst av slakteuttaket, og tar man med simlekalv, så utgjør hunnrein 35 pst av det totale slakteuttaket.

Produksjonsmål:

Tabell 3.5 og 3.6 i kapittel 3.1 viser at det er potensial for økt inntekt og produksjon gjennom høyere slakteuttak. NRL mener det vil være fornuftig å se på ordninger om produksjonsmål og hvordan dette bør innrettes for å nå målene. NRL har fått flere innspill fra organisasjonen og næringen om at dette må vurderes. NRLs forhandlingsutvalg ønsker en diskusjon med statens forhandlingsutvalg om dette temaet under forhandlingene.

3.3 Areal

Arealpresset mot reindriften økte betydelig i 2025, særlig som følge av store energi- og elektrifiseringsprosjekter. I Norge foregår det en omfattende nedbygging av natur, uten helhetlig oversikt og kontroll over konsekvensene. Denne bit-for-bit-nedbyggingen fragmenterer naturarealer og er en alvorlig trussel mot biologisk mangfold.

I 2025 er NRLs arealrådgivningstjeneste blitt etablert som en permanent ordning. Arealtjenesten har fra høsten 2025 fem stillinger, og tilbyr både saksbehandlingskapasitet og nødvendig fagkompetansen til reinbeitedistriktene i areal- og planprosesser. Rådgivningstjenesten har i 2025 bistått reindriften i rundt 170 saker fordelt på 48 distrikter, særlig innen kommuneplaner, vindkraft, kraftlinjer og større energi- og industriprosjekter. Vindkraftsakene er spesielt krevende på grunn av mange aktører og at det er fritt frem for nye aktører å starte ny prosess på samme område eller i nærheten av område som tidligere aktør har gått bort fra, varierende prosesskvalitet og stor risiko for mangelfulle vurderinger. Arealtjenesten erfarer at det særlig i Nordland er høy saksmengde.

NRL vil igjen etterlyse svar på hvordan regjeringen vil sørge for at samiske interesser skal ivaretas på forsvarlig måte og hvilke ansvar som påhviler aktørene som arbeider for å få konsesjon for etablering av vindkraftverk og hvem som har ansvar for å sikre reindriften effektive deltakelse i prosessene.

Av andre saker knyttet til sikring av reindriftens arealer, vil NRL fortsatt legge et sterkt trykk på at retten til forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25, fjernes i saker som berører reinbeiteområder.

Når det gjelder tiltak som genererer forstyrrelser i utmark, eksempelvis turløyper og -stier, turhytter, hundekjøringstraseer, snøscootertraseer, elsykler, helikopterbruk m.m., må dette komme i riktig spor ved at det forankres i overordnede planer etter konsultasjoner. NRLs forhandlingsutvalg mener LMD som ansvarlig myndighet for reindriften må påse at nevnte tiltak, inklusive snøscooterdispensasjoner, sendes på høring til distriktene.

NRLs forhandlingsutvalg vil også gjenta fjorårets krav om at kommunens dispensasjonspraksis må innskrenkes betydelig. Reindriften bruker store ressurser på arbeidet med kommunenes arealplaner, og hvor dispensasjoner stadig utgjør en omkamp på disse planene. Kommunene er konsultasjonspliktige, og reindriften bruker mye ressurser på å konsultere med kommuneadministrasjonen. Når saker kommer til politiske behandling erfarer man imidlertid at man går bort i fra det man er blitt enige om.

I kommunenes arbeid med arealsaker, herunder dispensasjonssaker, må skillet mellom faglige, rettslige og politiske spørsmål tydeliggjøres. Dette understøttes bl.a i utredningen *Det rettslige innholdet i det kommunale selvstyret, sett i lys av nyere lovgivning* (KS FoU-rapport nr. 244023, 2025). Uklare skiller skaper uforutsigbarhet for reindriften som rettighetshavere, samt risiko for at urfolksinteresser ikke blir ivaretatt på et juridisk grunnlag. Dette krever regulering, veiledning og tilsyn, som er en rolle Kommunal- og distriktsdepartementet må ta ansvar for.

3.4 Reindriften kompetanse og kapasitet

Reinbeitedistriktene representerer reindriftsinteressene i distriktet etter reindriftsloven, og har ansvar for forvaltning av reinbeiteressursene i samsvar med lov og bruksregler. Det økende arealpresset har ført til betydelige kapasitetsutfordringer. Distriktene må håndtere et stort antall parallelle prosesser, som høringer, møter, konsultasjoner og konsekvensutredninger, samtidig som de skal ivareta egen drift og et velfungerende internt selvstyre.

Revisjonen av reindriftsloven i 2025 har gitt distriktene flere verktøy for egenforvaltning, men dette forutsetter tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å gjennomføre gode interne prosesser og fatte nødvendige beslutninger.

Kompleksiteten i arealsakene skaper et betydelig ressursbehov, i prosesser som følger tidslinjer reindriften i liten grad kan påvirke. Dette går særlig utover interne driftsmessige prosesser og svekker reindriften utviklingsmulighet. Den høye utbyggingstakten innebærer ikke bare tap av beitearealer og mindre fleksibilitet, men også tap av muligheten til utvikling av driften på egne premisser.

Omfanget av reinbeitedistriktenes oppgaver og ansvar tilsier behov for styrking av reinbeitedistriktenes ressurser og økonomi på tre nivåer.

Det første nivået er styrking av distriktenes merkantile oppgaver. NRL erfarer gjennom arealtjenesten at mange distrikter mangler sekretariatsressurser, noe som kan føre til at man har utfordringer med å følge høringsfrister, delta i møter og håndtere den administrative delen av inngreps- og planprosesser. Erfaringer fra modeller med felles sekretariatstjenester for flere reinbeitedistrikt, slik som Nannet-prosjektet i Kautokeino, har vist at dette gir god koordinering av de administrative prosessene og gode rammevilkår for de tillitsvalgte for å ivareta distriktets oppgaver. Flere reinbeitedistrikt i Nordland har engasjert samme sekretær, som er gunstig for å bygge kompetanse og kjennskap til lokale forhold. Dette viser at felles sekretariatløsninger er et egnet virkemiddel for å styrke distriktenes administrative kapasitet. NIBIO-rapporten *Rådgivning i reindriften – Status, behov og forslag til tiltak* anbefalte at Nannet-modellen gjøres gjeldende for alle reinbeiteområdene i Norge. NRL mener det er hensiktsmessig å stimulere til aktører som kan tilby sekretariat- og støttetjenester til flere reinbeitedistrikter. Dette vil legge til rette for oppbygging av nødvendig kompetanse om reindriftens rammevilkår og prosesser, samtidig som ressursene utnyttes mer effektivt.

Det andre nivået gjelder kompetanse- og kapasitetsbygging. For å styrke både oppfølging av arealsaker, det interne selvstyret og driftsoptimalisering er det behov for målrettet rådgivning og kompetanseutvikling. Det finnes i dag flere rådgivningstjenester som samlet skal bidra til dette, og det er avgjørende med god samhandling og koordinert innsats for å sikre helhetlig og effektiv støtte til reinbeitedistriktene. NRL arbeider med å utvikle en rådgivningsmodell som kombinerer kompetanseløp og individuell rådgivning.

Det tredje nivået gjelder prosesshjelp i større og prinsipielle arealsaker. Slike saker medfører et omfattende merarbeid for distriktene, uavhengig av om tiltakene realiseres eller ikke. Distriktene har behov for bedre dekning av kostnader knyttet til juridisk og prosessuell bistand, herunder utredninger og forhandlinger. Det var med bakgrunn i behovet for å styrke samiske rettighetshaveres arealinteresser at NRL og Svenske Samers Riksforbund (SSR) stiftet Protect Sápmi. Deres tjenester har vist seg å være svært viktig i flere arealsaker, herunder også i forbindelse med rettsaker hvor de har gjort utredninger som gjenspeiler reindriftsamisk kompetanse og kulturforståelse.

3.5 Klimatilpasning

Rapporten *Klima i Norge* fastslår at fra 1970 til 2020 økte temperaturen raskere enn i noen annen 50-årsperiode de siste 2000 årene. Disse endringene er uomtvistelige og har hatt store konsekvenser for plante- og dyrelivet generelt⁴ og for rein spesielt⁵.

⁴ Thuiller, 2007

⁵ Post et al. 2009

Allerede i 2009 konstaterte amerikanske forskere at mange reinbestander rundt om i verden er redusert som en følge av klimaendringer og habitattap⁶. I 2025 er det publisert en artikkel som viser at 2/3 deler av all villrein hadde forsvunnet de siste tretti årene og i takt med den globale oppvarmingen er reduksjonene ventet å fortsette gjennom dette århundret. Sterkest berørt er de Nordamerikanske reinflokkene, hvor 82 pst. av dyrene er forventet å forsvinne i løpet av dette århundret⁷. Denne artikkelen viser videre at habitatfragmentering som følge av veier, byer, jernbaner, rørledninger mm. hindrer effektive forflytninger. Dette forsterker de negative effektene av klimaendringer.

Denne situasjonen rammer også reinen i Norge. Halvparten av villreinområdene er vurdert til å være i dårlig tilstand⁸. For både villrein og tamrein er det klimaeffekter og habitatfragmentering som pekes på som de viktigste driverne av den negative utviklingen.

Foruten de negative effektene på beiten vil klimaendringene påvirke driften direkte gjennom endringer i snødekke, islegging av elver og vann mm. Det er en stor utfordring å håndtere denne situasjonen. Klimatilpasning vil bli stadig viktigere for reindriften.

De siste årene har mye av innsatsen vært rettet mot håndtering av krevende vintre med låste beiter i store deler av reindriftsområdene. Tilleggsføring har derfor blitt et sentralt avbøtende tiltak. Samtidig er det fortsatt behov for mer kunnskap om de langsiktige virkningene av slik praksis, blant annet for beitegrunnlaget, bruken av arealene, sykdomsbildet og produktiviteten i reinflokkene.

Beiteforholdene er også i endring, og det er behov for bedre oversikt over hvordan både lavbeiter og grøntbeiter utvikler seg over tid, og hvilken betydning dette har for reindriften. Mer systematisk kunnskapsinnhenting vil kunne gi et bedre grunnlag for langsiktige klimatilpasningstiltak i næringen.

Ifølge *Meld. St. 26 (2022–2023) Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn* (klimatilpasningsmeldingen) omhandler problemstillinger knyttet til klimatilpasning og hvordan man som samfunn må forberede seg på konsekvensene av et endret klima. Under punkt 3.9 om *Samisk kultur og samfunnsliv* påpekes det at når klimaendringene «...påvirker og endrer rammene for utøvelse av tradisjonell samisk kultur, påvirkes også praksis, fremstillinger, uttrykk, kunnskap og ferdigheter knyttet til dette».

I rapporten *Klimatilpasning i reindriften* fra 2023 er det gitt følgende definisjon av klimatilpasning i reindriften: «Klimatilpasning for reindriften innebærer å forstå konsekvensene av klimaendringene, og iverksette tiltak som gjør det mulig å utøve bærekraftig reindrift i et endret klima».

⁶ Vors & Boy, 2009

⁷ Canteri et al., 2025

⁸ Mysterud et al., 2025

Klimatilpasninger i de ulike reinbeiteområdene vil kreve økonomiske rammevilkår som gjør det mulig å iverksette tiltak som er egnet til å imøtekomme uforutsigbare værforhold, uavhengig av om man driver i kystområder, kystnære områder eller i innlandsområder. Dette krever fleksible rammevilkår som gir reieneierne rom å utprøve nye metoder som kan redusere belastningen ved klimaendringene.

NRLs forhandlingsutvalg understreker at klimatilpasning i reindriften ikke kan håndteres innenfor rammene av ordinær drift. De tiltakene som er nødvendige for å møte et mer uforutsigbart og krevende klima, herunder tilpasninger i driftsform, beredskap, bruk av beiter, infrastruktur og nye arbeidsmetoder, innebærer kostnader og risiko som den enkelte reieneier ikke kan bære alene. Klimatilpasning må derfor forstås som et samfunnsansvar, der staten må bidra til å sikre at reindriften gis økonomiske og strukturelle rammevilkår som gjør tilpasning mulig i praksis.

3.6 Rovviltsituasjonen

Tap til rovvilt utgjør, sammen med arealinngrep, en av de mest inngripende utfordringene for reindriften. Regjeringen la fram en tiltakspakke for reindrift og energi 20.12.23. Ved fremleggningen ble det vist til at rovvilt i reinbeiteområdene forsterker utfordringene knyttet til arealinngrep, og at tiltakspakken derfor inneholder flere tiltak for å redusere tap av rein til rovvilt.

NRL er kritisk til at tiltakspakken kobler rovviltforvaltningen sammen med energisatsing, og aksepterer ikke at reduksjon av rovvilttrykk brukes til å legitimere ytterligere arealinngrep. Etter at tiltakspakken ble lagt fram, har NRL gjennomført en rekke konsultasjoner med myndighetene om rovvilttiltakene.

I konsultasjonene har det vært mulig å oppnå enighet om flere tiltak for å styrke kunnskapsgrunnlaget i rovviltforvaltninga, samtidig som reindriften sin erfaringsbaserte kunnskap er vektlagt. Det er blant enighet å gjennomføre kunnskap sammenstillinger, utredninger i særlige utsatte områder, utredning av reduksjon av bestandsmålene for gaupe og jerv, juridisk vurdering av forpliktelsene etter Bernkonvensjonen og de folkerettslige forpliktelsene Norge har for reindrift.

Videre er det oppnådd enighet om hastetiltak for å redusere rovvilttrykket i reinbeiteområdene. Her er man blitt enige om 23 tiltak, blant annet økt uttak av jerv, bedre informasjon og vurdering av akutte FKT-midler, oppstart av arbeid med nytt mandat for erstatningsordningen og satsninger på overvåking og kunnskap. For NRL er det svært viktig at man har oppnådd enighet om prinsippet at det skal være adgang til skadefelling også innenfor prioriterte yngleområder for rovvilt – noe som bidrar til å styrke reindriften sin vern i kritiske perioder, spesielt i kalvingstiden.

Det er fortsatt sentrale områder NRL ikke har fått gjennomslag for, og som NRL vil arbeide videre med. Det gjelder avvikling av soneforvaltningen, rovviltfrie kavlvingsområder, maks en jerveyngling pr. reinbeitedistrikt og stående fellingstillatelser

til reindrift når bestandsmål er oppnådd. NRL er heller ikke fornøyd med at man ikke har fått med kongeørn i tiltaket for senket skadefelling. I tillegg er ikke havørn med i noen tiltak, og det er fortsatt mistro knyttet til havørn som skadevolder. NRLs forhandlingsutvalg understreker også viktigheten av at de tiltakene som man er blitt enige om følges opp snarest.

Reindriften har gjennom flere tiår påpekt, basert på reineiernes erfaringer, at rovvilt er en hovedårsak til tap av rein. Samtidig har deler av rovviltforskningen presentert forklaringsmodeller som har nedtonet rovviltets betydning som tapsårsak, blant annet gjennom predasjonsstudier som NRL mener ikke er representative for den reelle situasjonen.

Endrede forklaringsmodeller har skapt faglige og forvaltningsmessige utfordringer. Rovvilttap har i perioder blitt forklart med dårlig kondisjon hos rein, knyttet til reintetthet og interne forhold i næringen. Denne forståelsen har hatt gjennomslag i forvaltningen, til tross for at reinen i store deler av landet er i god kondisjon samtidig som rovvilttapene er betydelige. Senere har klimaendringer blitt trukket fram som forklaring, blant annet med henvisning til nedising av beiter og redusert kalveoverlevelse. NRL er enig i at klimaendringer gir alvorlige konsekvenser for reindriften, men dette kan ikke bortforklare rovviltets direkte betydning for tap. NRL er kritisk til at man uten konsultasjoner har endret modell for beregning av erstatning, fra Norgesmodellen til Klimamodellen.

Når tap til rovvilt tilskrives klima eller drift, får dette direkte konsekvenser for erstatningsordninger, fellingstillatelser, politiske prioriteringer og ansvarsfordeling. NRLs forhandlingsutvalg understreker derfor at reindriften sine erfaringsbaserte kunnskap om beitebruk, rovdyratferd og dyrevelferd må tas på alvor, og at en kunnskapsbasert forvaltning må bygge på både faktiske tapstall og erfaringskunnskap. Rovvilt fører til uforutsigbarhet for reindriften gjennom redusert produksjon, store økonomiske tap, endret beitebruk og flokkstruktur, tap av genetisk viktige dyr, økt stress, svekket dyrevelferd og betydelige psykiske belastninger for reineierne.

3.7 Beredskap og sikkerhet

NRL anerkjenner myndighetenes behov for å ivareta sikkerheten i en urolig tid. I kjølvannet av dette har forsvarets aktiviteter i Norge og også i reinbeiteområdene økt, og vil trolig tilta i tiden som kommer. Denne utviklingen forutsetter at reindriften og Forsvaret etablerer en tett og organisert dialog.

I følge Totalberedskapsmeldingen (Meld. St. 9 (2024-2025)), skal Regjeringen bl.a sikre bosetting og levende lokalsamfunn, styrke forsyningssikkerheten, herunder matsikkerheten og bidra til tettere samarbeid mellom sivile sektorer og forsvarssektoren. Reindriften har i dette perspektivet både en strategisk, logistisk, og samfunnsberedskapsmessig betydning i nordområdene.

Reindriften er basert på en naturbasert produksjon, som også gir robusthet i krisesituasjoner hvor transport og forsyningslinjer kan svikte. Dette gir også næringen en viktig rolle i forhold til matberedskap, spesielt i nordområdene hvor reindriften potensielt vil være en nøkkelaktør. Det er derfor viktig å ta vare på reindriften som en del av Norges matsikkerhet og nasjonale beredskap, herunder sikre at naturgrunnlaget for matproduksjon bevares over tid.

Historisk sett har reindriften og reindriftsutøvere hatt viktige roller i kritiske situasjoner, som under andre verdenskrig. Den gang bistod reineiere på ulike områder, både i forhold til innhenting og videreformidling av informasjon, etterretning og i andre oppdrag med mål om å forsvare landet. Strategisk sett har reindriftsutøvere en unik og detaljert lokalkunnskap om natur og landskap, hvor blant annet reindriftens kjennskap til forflytningsruter vil være et viktig element for logistikken i en krisesituasjon. Reindriftens robusthet kommer til uttrykk på flere måter, blant annet i møtet med ny teknologi som brukes i kombinasjon med den tradisjonelle livsformen.

Den økte forsvarsaktiviteten i reindriftsområdene betinger god samhandling og koordinering. NRL opplever at kunnskapsnivået om reindriftens områder og behov, er sprikende internt i Forsvaret. Det blir stadig uttrykt at det er få i Forsvaret som har oversikt over reindriftens områder, at de har manglende oversikt over kontaktpersoner i reindriften og at de generelt har lite kunnskap om reindriftens årshjul og praksis. Dette er med på å vanskeliggjøre en god samhandling med reindriften i forbindelse med planlegging av Forsvarets aktiviteter og øvelser.

NRL mener derfor at dialogen mellom næringen og forsvaret må bedres, noe som også forutsetter at kunnskapsnivået om samiske forhold og reindriften økes, både blant Forsvarets ansatte og soldater. Også Sannhets- og forsoningskommisjonen fremhever behovet for et kunnskapsløft innenfor offentlig sektor og sivilbefolkningen i sin rapport.

NRL er derfor opptatt av at det etableres faste koordineringsrutiner mellom Forsvaret og reindriftsutøvere ved all aktivitet som berører reindriftsområder, herunder kontaktpunkter og prosedyrer, samt at avbøtende tiltak og andre næringshensyn inngår som en integrert del av all planlegging.

3.8 Velferdsordninger

Gode og funksjonelle velferdsordninger er viktige for å sikre trygge og forutsigbare rammevilkår for reindriftsutøverne. I dag er velferdsordningene i reindriften organisert på ulike nivåer, med en kombinasjon av ordninger rettet mot både den enkelte siidaandel og til reinbeitedistrikter.

Reindriften har pr. i dag mulighet til å motta tilskudd ved avløsning ved sykdom, ferie og fritid gjennom distriktstilskuddet til reinbeitedistrikter og reinlag, og avløsning ved svangerskap, fødsel, adopsjon og dødsfall gjennom en egen tilskuddsordning.

Selv om reindriften er organisert som et arbeidsfellesskap, er behovet for avløser i hovedsak knyttet til individuelle og familiære forhold, som sykdom, svangerskap og fødsel.

NRL erfarer at hovedutfordringen ved avløserordningen er at den er knyttet til distriktstilskuddet og at det er reinbeitedistriktet som har ansvar for å organisere avløsningen. Når det gjelder avløsning ved sykdom vil NRL påpeke at reinbeitedistriktene ikke har et arbeidsgiver- og oppfølgingsansvar ved sykdom.

NIBIO har på vegne av avtalepartene utredet avløserordningen i 2024. NIBIOs utredning viser at avløserordningene rettet mot reinbeitedistriktene benyttes i liten grad.

Distriktstilskuddet prioriteres stort sett til andre tiltak, og behov for avløser dekkes gjennom nærmeste familie eller av en kollega. Kartleggingen viser samtidig at bruk av avløser uten tilknytning til siidaen eller distriktet forekommer i svært begrenset grad, da man er avhengig av at avløseren har god kjennskap til siidaen.

HMS-tjenesten erfarer at mange siidaandeler har en høy terskel for å benytte distriktets midler til avløsning, da dette reduserer distriktets samlede økonomiske handlingsrom.

NRL mener at dette viser at dagens modell ikke er tilpasset reindriftens faktiske organisering og praksis. Når velferdsordninger knyttes til siidaandelen er de mer treffsikre og har bedre samsvar mellom behov og virkemiddel. Det medfører bedre ivaretagelse av helse og velferd for den enkelte reindriftsutøver.

3.9 Ungdomstilskudd og generasjonsoverganger

Reindriftsavtalen har et særskilt etableringstilskudd for nye siidaandelsledere under 35 år, og et særskilt driftstilskudd for ungdom under 30 år. Avtalepartene har også etablert en tidligpensjonsordning for å stimulere til tidligere generasjonsoverganger.

Totalregnskapet for 2024 viser at 10 pst. av siidaandelene har leder under 30 år, og 47 pst. av siidaandelsledere er over 50 år. Aldersstrukturen har vært tilnærmet uendret siden 2010 og viser store variasjoner mellom reinbeiteområdene.

Dagens økonomiske virkemidler knyttet til etablering er i hovedsak rettet mot siidaandelsledere, og treffer i begrenset grad unge som deltar aktivt i reindriften uten å ha siidaandel. Mange bidrar betydelig i driften over tid uten å ha egen siidaandel. Totalregnskapet gir kun en oversikt over andelen unge siidaandelsledere, og det mangler et tallgrunnlag som synliggjør den totale andelen av unge som er aktive i reindriften. NRL mener at en indikator kan være unge registrert med enkeltpersonforetak i reindriften og med salg av rein i eget merke på minimum 50 000 kroner årlig, og at det kan komme fram i Totalregnskapet.

NRLs forhandlingsutvalg mener at økonomiske insentiver til ungdommer i reindriften, også de uten siidaandel, er viktige.

NIBIO har på oppdrag fra avtalepartene i 2021 utredet rekruttering og generasjonsoverganger i reindriften. Rapporten *Rekruttering og generasjonsoverganger i reindriften* viser at generasjonsskiftene i reindriften er både økonomisk og strukturelt krevende, da mange starter med begrensede ressurser, lite utstyr og få dyr. Det etterlyses økonomiske ordninger som er gunstige både for seg selv som etablerer og den som overdrar. Rapporten peker på at hovedutfordringen i dagens generasjonsoverganger er mangel på avgang til pensjon. Selv om økt tilskudd til etablereren vil bidra godt, er det først og fremst et bedre økonomisk fundament for den som overdrar siidaandelen som vil bidra til en større og raskere generasjonsovergang. NIBIO viser til at en stor forskjell mellom jordbruket og reindriften er at i jordbruket skjer det vanligvis salg av gården med tilhørende verdier etter takst, mens det i reindriften er tradisjon for at man overdrar reinflokken vederlagsfritt eller til en symbolsk sum til den som overtar. Rapporten påpeker at det for jordbruket også finnes gunstige finansieringsordninger for den som skal overta et gårdsbruk.

For reindriften er det få ordninger som kombinerer tilskudd og lån for å redusere etableringskostnader, eller som legger til rette for planlagte generasjonsskifter gjennom økonomiske virkemidler. NIBIO anbefalte derfor å se på muligheten for rentefrie lån til livdyrkjøp, og andre mulige finansieringsordninger tilpasset reindriften.

3.10 Rekruttering

Samlet sett viser både Totalregnskapet og NIBIOs utredning at rekrutteringsutfordringene i reindriften ikke kan løses gjennom dagens økonomiske virkemidler alene. For å redusere risiko og sårbarhet i etablerings- og overgangsfaser må økonomiske tiltak suppleres med faglig oppfølging og kompetansebygging. Det må legges til rette for mentor- og veiledningsprogrammer, samt gis kurs i drift, økonomi, teknologi og dyrevelferd.

NRL vil i sitt arbeid med utvikling av rådgivningstjenester prioritere unge som en sentral målgruppe. Ungdom i reindriften bor ofte geografisk spredt, og det finnes i dag få nasjonale møteplasser eller arenaer for faglig og sosialt fellesskap. Dette gir begrensede muligheter for nettverksbygging, erfaringsutveksling og kompetanseutvikling, og understreker behovet for tiltak som kan bidra til å samle og styrke unge i næringen.

3.11 Fagbrevordningen

Tilgang til formell opplæring og strukturerte utdanningsløp et sentralt virkemiddel for å styrke både rekruttering og kompetanse i næringen. For å sikre langsiktig rekruttering til reindriften må ungdom ha tilgang til et helhetlig og sammenhengende utdanningsløp, fra videregående opplæring, via fagskole for reindrift, til relevante høyere utdanningstilbud innen reindrift. En viktig prioritering gjennom reindriftsavtalen er fagbrevordningen.

Opplæringskontoret for reindrift og duodji (OKRD) har i dag 53 lærlinger fordelt på fem fylker. Etterspørselen etter lære plasser øker samtidig som kostnadsnivået har steget betydelig og ordningen har hatt underskudd over flere år. Et økende antall lærlinger med forlenget opplæringsløp gir også økt administrativ belastning. NRLs forhandlingsutvalg mener derfor at kommende reindriftsavtale må styrke bevilgningene til OKRD for å sikre kvalitet og stabilitet i opplæringen.

Videre mener NRL at lærlingordningen må videreutvikles faglig. I dag gjennomfører de fleste lærlinger opplæring i eget distrikt og hos egen familie, noe som er viktig for overføring av tradisjonell kunnskap. NRLs forhandlingsutvalg viser samtidig til at erfaringer fra reindriftsutøvelse i andre reinbeiteområder vil være svært verdifulle og utviklende for lærlingenes faglige kompetanse. Forhandlingsutvalget mener derfor at OKRD bør arbeide for å legge til rette for en hospiteringsordning som en del av lærlingperioden.

Lærlingordningen bør også i større grad omfatte strukturert opplæring i oppgaver som i økende grad preger reindriftsutøverens hverdag, herunder obligatoriske kurs innen avliving, parasittbehandling og HMS, førstehjelp og livredning samt andre type kurs som vil ha relevans i den daglige reindriften lærlingene etter hvert skal inn.

Forhandlingsutvalget mener derfor at strukturert kursvirksomhet rettet mot lærlinger vil ha stor verdi, både som del av opplæringen og som sosial møteplass.

4. REINDRIFTENS UTVIKLINGSFOND

Reindriften utviklingsfond (RUF) er et sentralt virkemiddel i reindriftsavtalen og skal bidra til å sikre en bærekraftig reindrift gjennom ivaretagelse av reindriften rettigheter, styrking av kompetanse og tilrettelegging for at produksjonspotensialet i næringen.

Fondet er særlig viktig fordi reindriften som næring er utsatt for mange usikkerhetsfaktorer knyttet til arealinngrep, rovvilt og klimaendringer m.m. Gjennom RUF gis næringen rom for å kunne tilpasse seg gjennom investering, forskning og utvikling, juridisk bistand, arealsikring, tiltak for konfliktforebygging m.m. RUF er også viktig for risikoavlastning ved tap, ulykker eller beitekriser.

4.1 Krav til avsetning til Reindriftens Utviklingsfond

NRL krever at det over Reindriftens Utviklingsfond avsettes midler til følgende tiltak for 2026- 2027:

Spesifikasjon av post 51: Reindriftens utviklingsfond (mill. kroner)

Benevnelse	Reindrifftsavtale 2025-2026	NRLs krav 2026-2027	Differanse
Konfliktforebyggende tiltak	3,00	3,00	-
Utviklingsprogrammet	8,20	8,20	-
Fagbrevordningen	4,00	4,90	0,90
Markedstiltak	5,50	5,50	-
Pramming	6,00	6,00	-
Lærings- og omsorgsbaserte tjenester	3,00	3,00	-
Klassifiseringssystemet for reinkjøtt	0,50	0,70	0,20
Beredskapsfond	15,00	15,00	-
Møte- og befaringskostnader beredskapsutvalg	0,90	0,90	-
Tilskudd til frakt av rein ved slakting	3,00	4,00	1,00
Tilskudd til rapportering av slaktet rein	0,35	0,35	-
HMS i reindriften	3,00	3,50	0,50
Helsetjenesten for rein	2,00	2,00	-
Tilskudd til utgifter ved fôring og flytting	4,50	5,00	0,50
Rådgivningstjeneste i arealsaker	6,00	6,18	0,18
Tilskudd til distriktsplaner	1,50	1,50	-
Reindriftens areabrukskart	0,50	-	-0,50
Frie midler til disposisjon for RUF-styret	14,85	20,00	5,15
Omfattende tap av rein i ulykke		1,50	1,50
Sum	81,80	91,23	9,43

Tabellen over viser NRLs forslag til avsetninger under RUF. Nedenfor følger en nærmere omtale av utvalgte ordninger:

Lønns- og prisstigning for arealtjenesten

Arealtenesten er sentrale rådgivningstjenester for reindriften. Ifølge regjeringens anslag og prognoser fra Statistisk sentralbyrå forventes det en reallønnsvekst for 2026 på om lag 4 pst., mens prisveksten er anslått til å ligge i intervallet 2,2–2,6 pst. På bakgrunn av dette foreslår NRLs forhandlingsutvalg en økning av rammen for arealtjenesten tilsvarende 3 pst.

Økning til HMS-tjeneste

HMS-tjenesten er utvidet med en ny ansatt i 50 % stilling.

Fagbrevordningen i reindrift

Fagbrevordningen er et viktig virkemiddel for rekruttering og kompetansebygging. Opplæringskontoret har et budsjettbehov på 700 000 kroner, basert på økte stillingsprosenter, forventet lønnsvekst, økt reisevirksomhet og høyere kostnader knyttet til lærlingesamlinger.

I tillegg foreslår NRLs forhandlingsutvalg å avsette 200 000 kroner til en hospiteringsordning, som ledd i videreutvikling av lærlingordningen og styrking av kvaliteten i fagopplæringen.

4.2 Frie midler i RUF

RUF har en ordning med frie midler som skal gi fondet fleksibilitet til å håndtere behov og tiltak som ikke naturlig faller inn under de øremerkede formålene. Etter NRLs vurdering er denne fleksibiliteten stadig viktigere, ettersom reindriften står overfor en mer kompleks og uforutsigbar hverdag. Det er viktig å styrke fondets strategiske rolle, bidra til raskere omstilling og innovasjon, sikre bedre treffsikkerhet i virkemiddelbruken og gi fondets styre reelt handlingsrom i utviklingsarbeidet.

For å styrke de frie midlenes funksjon som et strategisk virkemiddel, foreslår NRL at ordningen utvides til å omfatte nye tiltak. Dette skal svare på endrede rammevilkår og økt kompleksitet i næringen, og bidra til å bygge varige strukturer og styrke reindriftens samlede kapasitet.

NRL foreslår at det i § 1-6 i Forskrift for Reindriftens utviklingsfond legges til følgende tiltak i tillegg:

- tiltak knyttet til klimatilpasning, beredskap og forebygging, herunder pilotprosjekter og utprøving av nye driftsformer
- kompetanseheving og rekruttering
- velferds- og HMS-tiltak i reindriften
- tilskudd til aktører som tilbyr tjenester til flere reinbeitedistrikter
- tilskudd til livdyrkjøp
- distriktsvis utviklingstiltak som ikke faller naturlig inn under eksisterende ordninger

Nedenfor følger en nærmere redegjørelse for enkelte av de foreslåtte tiltakene som vurderes som særlig viktige innenfor ordningen med frie midler.

Når det gjelder tiltak knyttet til klimatilpasning, beredskap og forebygging, viser NRL til at klimaendringer og endrede rammevilkår stiller nye krav til utstyr, løsninger og metoder, noe som dagens ordninger i RUF i begrenset grad legger til rette for. Det er behov for ordninger som bedre støtter utvikling og modernisering av reindriften. NRLs forhandlingsutvalg mener at RUF kan være et viktig virkemiddel for å legge til rette for utvikling og tilpasning til nye driftsforhold. Fondet bør gi mulighet til å støtte

investeringer i teknologi, utstyr og infrastruktur som er tilpasset nye driftsformer, og som kan bidra til å redusere belastningen på både mennesker og dyr under mer krevende forhold.

NRL foreslår også et punkt om kompetanseutvikling og kunnskapsoppbygging, som er en sentral funksjon ved fondet. Det bør være mulig å søke midler til målrettede kompetansehevingstiltak for reindriften, herunder tiltak som bidrar til å utvikle og styrke faglig innhold i rådgivnings- og støttetjenester rettet mot næringen. Dette kommer i tillegg til strukturelle tiltak som sekretariat- og støttetjenester, og retter seg særlig mot utvikling av faglig innhold og kompetanse i næringen.

NRLs forhandlingsutvalg foreslår å prioritere midler til en årlig nasjonal ungdomssamling, hvor formålet er kompetanseheving, nettverksbygging og sosialt samvær.

NRL mener at det bør etableres en tilskuddordning innenfor RUF for aktører som kan tilby sekretariat- og støttetjenester til flere reinbeitedistrikter. En slik ordning vil legge til rette for oppbygging og konsentrasjon av kompetanse om reinbeitedistriktenes oppgaver og rammevilkår, samtidig som ressursene utnyttes mer effektivt enn ved fragmenterte løsninger i det enkelte distrikt. Kompetanse knyttet til administrative og merkantile oppgaver er en knapp ressurs i reindriften, og samordnede tjenesteløsninger vil kunne bidra til økt kontinuitet, kvalitet og mer robuste strukturer i møte med økende saksomfang og kompleksitet.

Det foreslås videre å opprette et punkt for tilskudd til livdyrkjøp, som kan innvilges en gang pr. generasjon pr. siidaandel. Ordningen skal legge bedre til rette for planlagte generasjonsoverganger, ved å styrke det økonomiske grunnlaget i forbindelse med overdragelse og etablering i reindriften.

NRLs forhandlingsutvalg foreslår videre at posten *Omfattende tap av rein i ulykke* tas ut av posten for frie midler og legges inn i øremerkede midler. Denne ordningen er viktig, og spesielt i en tid med klimatiske utfordringer som har ført til en betydelig økt risiko for tap av rein. Samtidig er det slik at enkelte år vil det ikke komme inn søknader på ordningen, men at når da en ulykke skjer og mange rein går tapt, vil det være behov for mye midler for å dekke reindriftsutøvernes tap. For å sikre at det til denne ordningen er tilstrekkelig med midler, foreslår NRLs forhandlingsutvalg at ordningen øremerkes. Et eventuelt underforbruk bør være overførbart til påfølgende år, slik at det er tilstrekkelige midler tilgjengelig når det foreligger en søknad, uten at dette i for stor grad går ut over andre ordninger i RUF.

5. KOSTNADSENKENDE OG DIREKTE TILSKUDD

NRLs forhandlingsutvalg legger til grunn at direkte tilskudd skal sikre reindriften økonomiske rammevilkår som gjør det mulig å opprettholde og videreutvikle næringen over tid. Tilskuddene må utvikles i takt med den generelle pris- og kostnadsutviklingen i samfunnet, og utformes slik at de understøtter produksjon, rekruttering, kvalitet og bærekraft i reindriften.

Spesifikasjon av post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd (mill. kroner)

Benevnelse	Reindrifftsavtale 2025-2026	NRLs krav 2026-2027	Differanse
Distriktstilskudd	45,10	48,80	3,70
Produksjonspremie	54,50	71,50	17,00
Kalveslaktetilskudd	41,90	54,50	12,60
Tilskudd til kompensasjon for veibruksavgift	4,50	4,60	0,10
Særskilt driftstilskudd til ungdom	2,20	4,50	2,30
Etableringstilskudd	3,20	4,30	1,10
Ektefelle- / samboertilskudd	0,80	0,80	-
Særskilt tilskudd til kvinner	1,10	1,10	-
Simleslaktetilskudd		19,70	19,70
Sum	153,30	209,80	56,50

De krav som er lagt fram i tabellen utgjør helheten i NRLs krav til kostnadsenkende og direkte tilskudd. I det følgende utdypes enkelte av kravene nærmere, der dette anses nødvendig for å klargjøre formål, innretning eller prinsipielle forhold.

Produksjonsrettede tilskudd

- Produksjonspremie

Produksjonspremien økes til 50 pst.

- Simleslaktetilskudd

Simleslaktetilskuddet kr. 2000 pr. dyr

- Kalveslaktetilskudd

Kalveslaktetilskuddet økes til kr. 1000 pr. dyr

Distriktsrettede tilskudd

- Økning av grunnbeløpet med kr. 36 000

Det kreves en økning i distriktstilskuddet for å styrke distriktsnivåets administrative og merkantile kapasitet. NRL viser videre til at det er en prosess for å dele opp reinbeitedistrikt 16 til flere distrikter. Avsetningen og regelverk til distriktstilskuddet må ta høyde for oppdelingen.

Ungdomsrettede tilskudd

- Særskilt driftstilskudd til ungdom under 30 år på kr. 40 000

NRLs forhandlingsutvalg foreslår at driftstilskudd til ungdom under 30 år rettes mot unge i reindriften, uavhengig av om de selv har siidaandel. Dette skal bidra til å rette opp den skjevhet som er i forhold til hvordan ungdom i næringen blir ivaretatt. Dette vil forutsette en retningsendring som åpner opp for at også ungdom uten siidaandel kan motta økonomiske virkemidler. NRL foreslår utvide ungdomstilskuddet på kr. 40 000 til å gjelde alle under 30 år som er registrert med enkeltpersonforetak i reindrift og salg av rein i eget merke på minimum kr. 50 000 eksklusiv merverdiavgift siste kalenderår.

Kostnadskompensasjon

- Tilskudd til kompensasjon for veibruksavgift

NRLs forhandlingsutvalg foreslår å øke lavest sats til kr. 6000.

6. VELFERDSORDNINGER

NRLs forhandlingsutvalg legger til grunn at velferdsordninger i reindriften skal bidra til forutsigbare og likeverdige rammevilkår for reindriftsutøvere, og være tilpasset reindriftenes særlige organisering og driftsform. Ordningene må utformes slik at de gir reell tilgang til avløsning i situasjoner der den enkelte siidaandel ikke kan delta i arbeidet som følge av sykdom eller andre velferdsrelaterte forhold.

Benevnelse	Reindriftsavtale 2025-2026	NRLs krav 2026-2027	Differanse
Tidligpensjon	2,30	2,30	-
Tilskudd til avløsning ved svangerskap/fødsel	1,60	1,60	-
Øvrige velferdsordninger (sykepenges)	0,50	0,50	-
Tilskudd til avløsning ved sykdom		5,60	5,6
Sum	4,40	10,00	5,6

Krav knyttet til velferdsordninger framgår av tabellen i kapittel 6. I det følgende utdypes særlig behovet for en funksjonell og tilgjengelig avløserordning ved sykdom.

NRLs forhandlingsutvalg foreslår at gjeldende ordning etter *Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag* § 2-3 punkt 5 fjernes, og overføres til *Forskrift om tilskudd til*

avløsning ved svangerskap, fødsel, adopsjon og dødsfall. Ordningen skal gjelde fra første sykedag, og være et bidrag til å finansiere avløsning i reindriftsnæringen når en som har næringsinntekt fra siidaandelen ikke kan delta i arbeidet som følge av egen sykdom eller sykdom hos barn under 18 år. Til ordningen avsettes 5,6 mill.kr. Det settes begrensninger om at en siidaandel kan motta inntil kr. 2000,- pr.dag og maksimalt 30 dager i løpet av et år.

7. ORGANISASJONSTILSKUDD

NRLs forhandlingsutvalg legger til grunn at organisasjonstilskudd er et sentralt virkemiddel for å sikre reindriftens kollektive interesser, herunder rettighetsivaretagelse, utviklingsarbeid, faglig oppfølging og deltakelse i beslutningsprosesser. Forutsigbare og tilstrekkelige rammer er en forutsetning for å opprettholde nødvendig kompetanse og kapasitet i organisasjonen.

NRL mottar i dag et årlig organisasjonstilskudd på 10,5 mill. kroner.

Forhandlingsutvalget foreslår at dette tilskuddet fra og med 2027 justeres med 3 prosent for å kompensere for lønns- og prisutvikling, slik at organisasjonens reelle handlingsrom opprettholdes over tid.

I tillegg har NRL mottatt et særskilt organisasjonstilskudd på 500 000 kroner fra Klima- og miljødepartementet til arbeid med rovviltsaker. NRLs forhandlingsutvalg understreker at dette tilskuddet er avgjørende for å sikre reindriftens deltakelse i rovviltsaker, og foreslår at ordningen videreføres og økes til 800 000 kroner. En slik styrking er nødvendig for å etablere og opprettholde en hel stilling knyttet til arbeidet med rovviltsaker.

8. UTREDNINGER

NRLs forhandlingsutvalg legger til grunn at videreutvikling av økonomiske virkemidler for reindriften må bygge på et oppdatert og relevant kunnskapsgrunnlag. Utredninger skal bidra til å styrke treffsikkerheten i framtidig virkemiddelutforming, og sikre at tiltak er tilpasset reindriftens faktiske behov, driftsforhold og regionale variasjoner. På denne bakgrunn foreslår NRLs forhandlingsutvalg at følgende utredning gjennomføres som grunnlag for framtidig virkemiddelutforming.

Utredning av klimatilpasningsstrategier

I hht. rapporten *Klimaendringer i Sápmi – en oversikt og veien videre* (2023), utarbeidet av Samerådet i samarbeid med Sametinget, blir det vist til at kompleksiteten av beslutningstaking i polare strøk kan være en barriere for effektiv klimatilpasning. Her påpekes det at «... redusert tilpasningseffektivitet, eller til og med feiltilpasning, kan skyldes beslutningsprosesser som ikke eksplisitt tar hensyn til lokale konsekvenser og

reaksjoner.» Virkninger av klimaendringer merkes på lokalt nivå, noe som innebærer at man må forstå de komplekse årsakskjedene. NRLs forhandlingsutvalg er opptatt av at tiltak for reindriften må fange opp sammensatte virkninger og kaskadeeffekter av klimaendringer i de ulike delene av det samiske reinbeiteområdet. NRLs forhandlingsutvalg foreslår derfor at det nedsettes en arbeidsgruppe som skal utarbeide konkrete klimatilpasningsstrategier for reindriften. Fokuset skal rettes på reindriftens behov for praktiske og driftsmessige tiltak for å møte klimaendringene.

Totalforsvar og beredskap

Reindriften står i dag i et landskap preget av økt geopolitisk uro, skjerpede beredskapskrav og en gradvis styrking av totalforsvaret, særlig i nordområdene. Denne utviklingen vil etter alt å dømme få betydning også for arealbruk, aktivitet og rammevilkår i reinbeiteområdene.

På denne bakgrunn foreslår NRLs forhandlingsutvalg at det nedsettes en arbeidsgruppe som ser på totalforsvar og beredskap i en reindriftskontekst. Formålet med utredningen bør være å styrke kunnskapsgrunnlaget om hvordan endrede sikkerhetspolitiske rammer kan påvirke reindriften, og hvordan hensynet til beredskap og sikkerhet kan ivaretas samtidig som reindriftens behov for fleksibilitet, forutsigbarhet og sammenhengende arealer sikres.

9. SAMLET ØKONOMISK KRAV

Fordeling av de ulike postene (mill. kroner)

Post	Benevnelse	Reindriftsavtale 2025-2026	NRLs krav 2026-2027	Differanse
51	Reindriftens utviklingsfond	81,80	91,23	9,43
72	Organisasjonstilskudd	10,50	10,82	0,32
75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	153,30	209,80	56,50
79	Velferdsordninger	4,40	10,00	5,60
	Sum	250,00	321,85	71,85

10. ANDRE KRAV OG RAMMEVILKÅR

10.1 Forhåndstiltredelse, krav til skjønnsbehandling og kostnadsdekning

Krav om at retten til forhåndstiltredelse fjernes

NRLs forhandlingsutvalg stiller krav om at retten til forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25 fjernes i saker som berører de samiske reindriftsområdene.

Dagens bestemmelse gir insentiver for utbyggersiden til å arbeide for en så sen skjønnsforhandling som mulig, selv om det anføres at ekspropriasjonsvedtaket er ugyldig og skjønnen skal nektes fremmet, jf. Fosen-saken.

Retten til forhåndstiltredelse fører også til at hele prosjektet kan være ferdig bygget når skjønssaken skal avgjøres i domstolene, noe som skaper et urimelig stort press på de om blir berørt av utbyggingen, bl.a med krav om å finne løsninger som utbygger kan leve med.

Krav om at skjønnsmenn skal ha praktisk reindriftskompetanse

I saker hvor reindriften blir berørt, reises særegne og spesielle reindriftsfaglige spørsmål som krever at retten har tilstrekkelig reindriftsfaglig kompetanse. Skjønnsrettene må derfor kunne settes med personer som har *praktisk* reindriftskompetanse.

Rettssystemet kan ikke baseres på en generell mistro til at samiske reieiere kan opptre upartisk som dommere. På bakgrunn av dette stilles det krav om at loven endres, slik at skjønnsretten kan settes med personer som har praktisk reindriftskompetanse fra de fagområdene som skal behandles.

I skjønssaker kan man komme opp i situasjoner hvor berørte reieiere og grunneiere behandles i en og samme sak. Dette gir utbygger en mulighet til å kreve at skjønnsretten settes med personer som kun har kunnskap om grunneiendom, skogbruk, landbruk osv., noe som går på bekostning av reindriftskompetansen. NRLs forhandlingsutvalg stiller krav om at det gjøres endringer i skjønnsprosessloven, slik at reindriftsspørsmål behandles som en egen sak med egne skjønnsmedlemmer.

Krav om dekning av sakskostnader i saker som berører urfolksrettigheter, menneskerettigheter og irreversible inngrep

Rettsprosesser er svært ressurskrevende, og hvor kostnadsrisikoen fører til at reieierne vegrer seg for å kjøre rettsprosesser for å ivareta egne rettigheter. På den andre siden har store utbyggingsaktører nærmest ubegrensede ressurser til å ivareta sine interesser.

Vi ser også at utbyggersiden finansierer forskningsprosjekter som blir en sentral og viktig inntektskilde for forskerne, samtidig som de samme forskerne blir brukt som sakkyndige

vitner i retten. Dette skaper store etiske problemstillinger, blant annet fordi utbygger gis tilgang til sakkyndige som snakker deres sak.

På reindriftens side utgjør både tidsaspektet og prosesskompetanse en marginalfaktor. Samtidig som den praktiske reindriften skal ivaretas, mangler de fleste distriktene prosesskompetanse og tilgang til sakkyndige som vil/kan bistå reineiere. Mange av disse er svært kostbare, og hvor utbyggere med støtte fra domstolene er tilbakeholdene med å dekke disse kostnadene. Samlet sett blir dette en strategisk rigging av systemet, som reduserer reineieres mulighet til å vinne frem i retten.

I et rettssikkerhetsperspektiv utgjør tilgangen til tilstrekkelige ressurser et helt avgjørende element, både for å kunne reise sak for å ivareta sine rettigheter og for å oppnå en rettferdig domstolsbehandling. Derfor krever NRLs forhandlingsutvalg at det må innarbeides særregler som begrenser kostnadsansvaret i saker som berører urfolks- og menneskerettigheter. Dette kan gjøres ved at det enten innføres:

- omvendt kostnadsregel hvor tiltakshaver bærer risikoen, eller
- offentlig dekning, eller
- at det fastsettes et rimelig kostnadstak

10.2 KU-forskriften og regionale planer

Når det gjelder vindkraftsaker er disse vært krevende for reindriften. Det er mange aktører og varierende prosesskvalitet som øker risikoen for mangelfulle vurderinger. NRL forventer at ny KU-forskrift tydeliggjør krav i utredningsprosessen.

Vi forutsetter at den igangsatte KU-prosessen leder til en forskrift som etter konsultasjoner vedtas i løpet av våren 2026.

NRLs forhandlingsutvalg mener det må utarbeides og vedtas regionale planer for store utbyggingsprosjekter som vindkraft, grønne industriprosjekter og KI-sentre. Dette skal bidra til en større grad av forutsigbarhet i forhold til lokalisering og omfang.

10.3 Rapport fra Sannhets- og forsoningskommisjonen

Sannhets- og forsoningskommisjonen avga sin rapport til Stortinget den 1. juni 2023. Forslagene i kommisjonens rapport *Dokument 19 (2022-2023) Sannhet og forsoning - grunnlag for et oppgjør med fornorskningspolitikken og urett mot samer, kvener/norskfinner og skogfinner* er inndelt i 5 pilarer som forsoningsprosessen må bygge på. Disse er som følger:

- Kunnskap og formidling
- Språk
- Kultur

- Forebygging av konflikter
- Implementering av regelverk

NRLs forhandlingsutvalg registrerer at regjeringens oppfølging av rapporten ikke har den progresjon som kreves for å komme i gang med forsoningsprosessen, spesielt i forhold til reindrift. NRL har over flere år stilt krav om at arbeidet med SRU IIs utredning om kartlegging av eiendomsforhold- og bruksrettigheter i områdene utenfor Finnmark må igangsettes. Dette er et tiltak som inngår under Pilar 4 i rapporten.

NRLs forhandlingsutvalg stiller krav om at det i løpet av avtaleprosessen avklares oppstart og gjennomføring av dette arbeidet. Det samme gjelder i forhold til kommisjonens forslag om å foreta en gjennomgang av reindriftens arealsituasjon og betydningen dette har for den samiske kulturen, sett i lys av statens folkerettslige forpliktelser.

Et annet viktig punkt i kommisjonens forslag til tiltak framgår av *Pilar 5 om implementering av regelverk*. NRLs forhandlingsutvalg mener at rettsutviklingen og internasjonale konvensjoner og erklæringer som Norge har sluttet seg, må implementeres i lovverket og følges opp i forvaltningspraksisen. Her må særlig prinsippet om et fritt og forhåndsinformert samtykke nevnes. Menneskerettskomiteen har lagt til grunn at urfolks deltakelse i beslutningsprosesser skal være *effektive*. I Høyesteretts avgjørelse i saken om Jovsset Ante Sara (HR-2017-2428-A) ble det lagt til grunn at et fritt og forhåndsinformert samtykke gjelder i saker hvor livsgrunnlaget «fullstendig ødelegges». NRL mener denne prosessen må påbegynnes ved at det utarbeides en handlingsplan for implementering av regler som skal sikre samiske rettigheter, både på lokalt, regionalt og sentralt nivå. I denne sammenheng vil det være viktig å få på plass bestemmelser i reindriftsloven som sikrer reindriftens arealer.

Det må også igangsettes et arbeid med å få på plass retningslinjer for forvaltningen som synliggjør de vurderingstemaene som knytter seg til anvendelsen av SP artikkel 27, og som er fastlagt av Menneskerettskomiteen og Høyesterett. Disse retningslinjene skal sikre at forvaltningen gjør grundige vurderinger i saker som berører reindriftens rettigheter. Dette er en problemstilling som både er aktualisert gjennom Fosen-dommen, i tillegg til at dette også omtales i NIMs rapport *Menneskerettslig vern mot inngrep i samiske områder* (kap. 5.4).